דמסרלנא מסניפין כווסיה. שאני רגיל לתרץ משניות שסתם רבי כבריתא שסתם הוא. ולכוותיה אמר רבא בהגוזל בתרא (כ"ק דף קי"ח:): **הגיע זמן חטין למכור.** שנתייקרו ולרך אוגרותיהן למוכרן מעתה: **יש לו מוסר.** ולא אמרינן דלאו כאיסרו הבא לידו היכא דיש לו דזכי בהו האי מהשתא ואע"ג דלא משיך כי מוקרי ברשותיה מוקרי ולא הוי רבית [א] הואיל ואם בא לחזור קאי עלייהו במי שפרע. ומיהו היכא דאין לו לאו כאיסרו הבא לידו הוא דהיכא דיהיב ליה זוזי פוסק ואע"ג שאין לו דיכול זה לקנותו במעות שקיבל דחטין מצויין לו הואיל ויצא השער אבל זה אין בידו במה יקנה ודמי לרבית: **ומאי נקח.** דקתני במתני' לקח בהלואתו שהיה נושה בו דינר זהב. ולי נראה דלא גרסינן ליה ופירוש משובש הוא [ב] שמתלה בספר לפי שראה ברבי אושעיא נוסח בתבירו מנה דשמעינן מינה דאי הוה יהיב ליה השתא זוזי אפילו אין לו במי שרי שבש מתניתין ופירשה בלוקח בהלואתו ולא היא לא מבעי לשבושי מתניתין בהכי דר' אושעיא משום חטין קמאי נקיט ליה ולמימר דיש לו מותר אע"ג דלאו כאיסרו הבא לידו וכי אין לו אסור הואיל ולא בא איסרו לידו אבל מתניתין כי תנא אין לו גבי יין תנאה שמחמת הלואה בא עליו שהיו כבר דמי החטין מלוה עליו אבל גבי חטין לא תנא איסורא ואפילו אין לו שרי דאיסרו בא לידו ושפיר תני בה לקח: **מעמידין מלוה.** שיש לו על חבירו: **על גבי פירות.** לפסוק עליהם פירות כשער של עכשיו כל ימות השנה: **ולא אמרינן לא כאיסרו הבא לידו.** כדתני (ג) רבי חייא דאמר לעיל אפי' יש לו אסור: **ושמע מינה והוא שיש לו.** אבל אין לו אין מעמידין מלוה אבל פוסקין על ידי נתינת מעות כדקתני מתני' (לקמן דף עב:) יצא השער פוסקין ואוקימנא מתני' כדתני רבי אושעיא: **ושמע מינה.** מדקתני הגיע זמן חטין למכור שם לו החטין בדמים בשער של עכשיו ביוקר ופוסק יין כשער של עכשיו בזול שמע מינה איתא לדרבי ינאי דאמר פסק על הפירות והגיע זמנו למכור ובא ותבעו ואין לו מקבל הימנו הדמים כשער של עכשיו דמה לי מקבל הן עצמן ומה לי דמיהן: **עושין אמנה בפירות.** נותנין מעות באמנה כשער של עכשיו שיוצא בשוק ע"מ לקבל פירות אפילו יוקירו חטין: **ואין עושין אמנה.** לפסוק על הפירות כדי לקבל דמים לכשיוקירו דכיון דזוזי יהיב וזוזי שקיל מחזי כרביתא: **אם יש לו מוסר.** מהא דרבי אושעיא קא מותיב והכא דמים קא מקבל שאם עליו דמי החטין ומקבל היין שאוה יותר ממה שנתן ומתחילה לא קנה יין ממנו והרי הוא כמקבל מעות דמי החטים: **כשמשך.** הימנו החטים מתחילה דדמי החטין דידיה קא מקבל דברשותיה אייקור דמשעה שמשך כלתה לה תורת הלואה וקיבל חובו וכן בכולן: **שיחד לו קרן זוית.** ואשמעינן דיחוד מילתא היא: **הא מני.** דקתני יש לו מותר: **רבי יהודה היא דאמר לד אחד ברבית מותר.** רבית שאינה על ידי הלואה אלא ע"י מכר ופעמים שבאה לידי רבית כגון זו אם יוקרו הפירות וישלם דמים יש כאן רבית ואם לא ישלם דמים אלא פירות שפסק הוא עמו אין כאן רבית היינו לד אחד ברבית פעמים יש רבית ופעמים אין רבית שהרי אינו פוסק עמו ע"מ לשלם דמים אלא פירות: **ועשה שדהו מכר.** אם אין אני נותן לך מכאן עד יום פלוני הרי השדה שלך: **בזמן שהמוכר אוכל פירות.** בתוך הזמן מותר: **לוקח אוכל פירות אסור.** שמא לא יבא לידי מכר שיחזיר לו מעותיו ונמצא שבהלואה היו אצלו והה אוכל פירות ברבית: **בייסוס בן זוגין: מאי ביניייהו.** במאי קמיפלגי: **לד אחד.** כי האי גוונא שמא יבא לידי רבית שמא לא יבא לד הפדייה בא לידי רבית לד המכר אינו בא לידי רבית: **על מנת להחזיר.** דרבי יהודה גופיה לא שרי אלא ע"מ להחזיר שאם לא יהא מכר יחזיר לו פירות שאכל ואפילו הכי אסר ת"ק דבשעת אכילה קאכיל רבית ועבדיה לאיסור: **השתא דאמר רבי ינאי.** גבי פרעון הן ודמיהן שוין דכי היכי דהן מותר דמיהן נמי מותר דמה לי טוב אם הם מקבל יותר ממה שדמיהן מקבל:

מה

דאמר רבי ינאי מה לי הן. החטין מה לי דמיהן כגון יין אם יש לו כך פי' רבינו שמואל ור"ל דוקא יין אבל מעות אסור ואין נראה לר"ת דבפרק הגוזל [קמא] (ב"ק דף קג. ושם ד"ה התם) גבי רב כהנא זבין כתנא דבנוה מרווחא קמאי א"ל לרב אשקול זוזי אמר ליה לי כי מזבני אמרי כתנא דכהנא הוא שרי ואם לאו אסור רב לטעמיה דאמר אין עושין אמנה בדמים משמע דלר' יצחק שרי למשקל זוזי:

בשמשך. ואפילו אכלן המוכר מותר לשלם חטים אחרים אם יוקירו ולא דמי לסאה בסאה דאסור (לעיל דף סג.) משום דהתם הלואה והכא בזיני [ג] ומשיכה דהכא לא הוא אלא לענין היתר פיסוק ולא לקנות ממש:

צד אחד ברבית מותר. ואע"ג דבשעת הפרעון הוי רבית כיון שבשעת הפסק הוי לד אחד של היתר שרי וא"ת א"כ סאה בסאה נמי יהא מותר לגות לרבי יהודה דלד אחד הוא דשמא לא יוקירו דבהלואה נמי שרי רבי יהודה לד אחד ברבית כדאמרינן לקמן (דף סה:) גבי משכן לו בית משכן לו שדה הא דלא כר' יהודה ויש לומר דלא חשיב לד אחד ברבית אלא דבר שיש ביד מלוה או ביד לוה לעשות לד אחד שלא יהא רבית ולא דמי לסאה בסאה שתלוי בשער וע"כ יהא רבית אם יוקירו:

רבית על מנת להחזיר איבא בינייהו. ואם תאמר מאי טעמא דרבנן דאסרי דאיזה רבית הוא זה והלא בשיבא לפדות מנכה לו תחילה פירות שאכל וי"ל ודאי אם הוא עושה כן לא הוי רבית אלא מצריכו לפרוע תחילה הכל קודם שינכה לו כלום ואם לא יוכל לפרוע לו הכל תהא משוקעת בידו ואם תאמר תתנן בערכין (דף לא. ושם ד"ה והתניא) המוכר בית בבתי ערי חומה גואל מיד וגואל עד שנים עשר חדש הרי זו כמו רבית ואינו רבית ופריך בגמ' והתניא רבית גמורה היא אלא התורה התירה ומשני הא ר' יהודה והא רבנן והשתא לרבא דלכולי עלמא לד אחד ברבית אסור היכי משני [ד] ויש לומר דמדאורייתא מודה רבא דבלד אחד ברבית פליגי אבל מדרבנן נראה לרבא דליכא למאן דאמר ורבי יהודה שרי הכא אפילו מדרבנן כדמוכח בעובדא דמייתי לכך מוקי רבא דאייתי ברבית על מנת להחזיר ואם תאמר דבפרק בתרא דמגילה (דף כז: ושם ד"ה רבי) תנא אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי אימתי שילא שיחזור דברי רבי מאיר ופריך בגמרא ולרבי מאיר היכי דייתי ביה הא הוה ליה רבית ומשני סבר לה כרבי יהודה דאמר לד אחד ברבית מותר וי"ל לרבא אייתי התם כגון שהתנו עמו שאם יפדו יתן השכר על שדר בו: ופוסקין

מה

מסורת הש"ס

(א) [לקמן סה:], ב) ב"ק קג., ג) [לקמן סה: מגילה כז: ערכין לא.], ד) מגילה כז: ערכין לא., ה) ל"ל אמר רבי יהודה], ו) [בבא בבא: וש"נ], ז) נ"א שנפלה], ח) אבל בתוס' ישנים לא כתוב כלל הך ומשיבה דהכא עד סוף הדיבור. ר"מ,

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה ולא אמרי' וכו' כדתניא לעיל כל"ל ותיבת ר' חייא דאמר נמחק:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה רבית וכו' וי"ל דמהאורייתא. עיין לקמן דף סד ע"ב תוס' ד"ה ולא:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה יש לו כו' הואיל ואם כו'. נ"ב וכ"ד הרמב"ם אבל הראב"ד וש"פ חולקים וכתבו דבמלוה לא קני כלל וע' מ"מ סי' קל"ט וסי' כ"ד ומש"ש:

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פ"י מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' קסג סעי' ג וסעי' ב:

כ ב טוש"ע י"ד סי' קעה סעי' ו:

כא ג מיי' פ"ו מהל' מלוה הל' ד סמג לאוין קנג טוש"ע י"ד סי' קסד סעי' ד וע"ש וסי' קעב סעי' ג:

כב ד טוש"ע י"ד סי' קעד סעי' ה וכי"ש:

מוסף רש"י

ועשה לו שדהו מכר. שמשכן לו שדהו על חובו מנה וכתב לו אם לא אתן לך מנה מיכן ועד שלש שנים הרי היא שלך (ערכין לא.). בזמן שהמוכר אוכל פירות. כל זמן שנים, מותר, לוקח אוכל פירות אסור. שמא יגאלנה בתוך שלש ונמצא שאכלם ברבית (שם). צד אחד ברבית. שאם יגאלנה יהא רבית ואם לא לא יהא רבית (שם).

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.